

RESUM DELS RESULTATS EN ELS SUPÒSITS AVALUATS EN L'ACTUALIZACIÓ DEL PROCEDIMENT D'AUTOAVALUACIÓ DE RISC DE FRAU

1. ANTECEDENTS

L'Ordre HFP/1030/2021, de 29 de setembre, per la qual es configura el sistema de gestió del Pla de recuperació, transformació i resiliència, preveu, en l'article 6.1, que «(...) *toda entidad, decisora o ejecutora, que participe en la ejecución de las medidas del PRTR deberá disponer de un Plan de medidas antifraude que le permita garantizar y declarar que, en su respectivo ámbito de actuación, los fondos correspondientes se han utilizado de conformidad con las normas aplicables, en particular en lo que se refiere a la prevención, detección y corrección del fraude, la corrupción y los conflictos de intereses.*»

La mateixa Ordre, en l'article 2.4, estableix: «4. *Los órganos responsables y gestores **autoevaluarán sus procedimientos** a la entrada en vigor de la presente Orden. Las autoevaluaciones deberán realizarse en el marco del desempeño de la función de control de gestión, y se practicarán, al menos, una vez cada año de vigencia del Plan.*

Las entidades decisoras y ejecutoras, como responsables últimos del control de la gestión, adoptarán, en el ámbito de sus respectivas competencias, las iniciativas necesarias con la finalidad de garantizar la adecuación de los procedimientos a las exigencias del apartado 4 del anexo I del Acuerdo de Financiación, sin perjuicio de las recomendaciones que determine la Intervención General de la Administración del Estado, como Autoridad de Control.»

El Pla antifrau de la Universitat de les Illes Balears fou aprovat per part del Consell de Govern amb l'Acord normatiu 14532, de dia 15 de juny de 2022, pel qual s'aprova el Pla de mesures antifrau de la Universitat de les Illes Balears.

L'article 4.1.4 d'aquest pla antifrau preveu que, un cop aprovat, se n'ha d'elaborar l'autoavaluació corresponent:

«... Després de l'aprovació d'aquest Pla de mesures antifrau es realitzarà una avaluació del risc, impacte i probabilitat de risc de frau en els processos clau de l'execució de les mesures gestionades del Pla de recuperació, transformació i resiliència, que haurà de dur-se a terme durant l'any 2022.»

En aplicació d'aquest precepte, la Gerència de la Universitat de les Illes Balears ha fet l'autoavaluació de risc de frau corresponent amb la plantilla que el Ministeri va posar a disposició i que també és la que ha fet servir el Govern de les Illes Balears.

Aquest model diferencia quatre grans àrees per autoavaluar i, si bé per a la Universitat algunes tenen més incidència que d'altres (l'apartat de «Subvencions» té poca incidència a la UIB), s'han autoavaluat totes quatre.

Les quatre àrees avaluades són les següents:

- Subvencions
- Contractació
- Convenis
- Mitjans propis

2. EQUIP D'AVALUACIÓ DEL RISC DE FRAU

L'autoavaluació del risc de frau a la Universitat ha estat impulsada per la Gerència de la UIB i elaborada per les persones següents:

- Jaume Ribas, interventor.
- Miquel Horrach, cap del Departament d'Infraestructures i Recursos Humans.
- Jeroni Reynés, cap de l'Assessoria Jurídica.
- Andreu Alcover, cap del Departament d'Economia i Projectes Institucionals.

Els quatre components de l'equip tenen una acció directa sobre la tramitació dels procediments inclosos dins les quatre àrees avaluades i, per tant, són coneixedors de les fortaleses i les mancances que puguin tenir aquests procediments.

3. RESULTATS DE L'ACTUALIZACIÓ DE L'AUTOAVALUACIÓ DEL RISC DE FRAU

L'equip que ha dut a terme aquesta autoavaluació ha seguit, com s'ha comentat, la plantilla del Ministeri, i ha puntuat, segons les instruccions d'aquest organisme, tant els indicadors de risc com les descripcions dels controls de què disposa la Universitat.

En els indicadors amb un valor net superior a 6, s'ha proposat alguna mesura addicional per tal de minvar aquesta puntuació.

El resum de les mesures proposades és el següent:

3.1 Subvencions

Les subvencions constitueixen aportacions sense contraprestació realitzades a favor d'un tercer amb la finalitat de garantir la consecució d'un objectiu, l'execució d'un projecte, la realització d'una activitat o l'adopció d'un comportament amb l'objecte de fomentar una activitat d'utilitat pública.

La Universitat de les Illes Balears, dins l'àmbit de les seves competències, duu a terme una activitat de foment escassa. Si ens atenim a l'execució del pressupost de l'exercici 2022, les obligacions reconegudes al capítol 4 de transferències corrents suposaren un total de 953 milers d'euros, dins aquest capítol la partida més significativa va correspondre a les beques Erasmus per import de 500 milers d'euros.

Això no obstant, i sense perjudici dels ajuts finançats amb recursos propis, com per exemple els programes d'ajuts d'assistència a congressos, de reposició de material científic, o per a la publicació i difusió de la investigació, la UIB puntualment instrumenta, mitjançant les convocatòries corresponents, l'execució de fons derivats d'aportacions d'altres administracions que poden assolir imports

molt significatiu, com és el cas, per exemple, de la resolució de l'11 de juliol de 2021 per la qual es convocaren en aquesta universitat els ajuts per a la requalificació del sistema universitari espanyol per al període 2021-2023, o la del dia 15 de novembre de 2022 per la qual s'aprovà la convocatòria d'ajuts de bonificació total de la primera matrícula i reducció del 50 per cent del cost de les segones matrícules per a l'any acadèmic 2022-23.

El punt de partida de l'avaluació del risc de les subvencions concedides per la Universitat de les Illes Balears és l'anàlisi dels mètodes de gestió i els controls implementats per aquesta entitat als exercicis anteriors, amb la finalitat d'obtenir un diagnòstic inicial sobre la idoneïtat de les activitats de control existents, i determinar els controls preventius a fer que tinguin per objecte mitigar els riscos de frau, corrupció, conflictes d'interès i doble finançament.

En matèria de subvencions, el frau pot adoptar diverses manifestacions, que poden anar des de l'obtenció fraudulenta de la subvenció, si es falsegen les condicions requerides per a la concessió, o bé amb posterioritat a la concessió, si es desvien els fons rebuts a finalitats diferents d'aquelles per a les quals la subvenció va ser concedida.

Actualment, la Universitat de les Illes Balears no disposa d'una normativa pròpia que desenvolupi la legislació estatal i autonòmica en matèria de subvencions, i que adapti la tramitació de les subvencions a les singularitats i l'estructura organitzativa pròpies de l'àmbit universitari.

En resum, els indicadors de risc identificats i els controls proposats per a cada un d'aquests són els següents:

	Indicador de risc	Descripció del control proposat
S.I. 1.1	Difusió insuficient de les bases reguladores i de la convocatòria.	Aprovar una ordenança general de subvencions que determini el procediment per aprovar convocatòries d'ajuts a la UIB.
S.I. 1.2	No s'han definit clarament a les bases reguladores o a la convocatòria els requisits que han de complir els beneficiaris dels ajuts o subvencions.	Establir la fiscalització prèvia de les convocatòries de subvencions.
S.I. 3.1	Influència deliberada en l'avaluació i selecció dels beneficiaris.	Verificar l'existència d'una política en matèria de conflicte d'interès: codi de conducta, firma de Declaracions d'Absència de Conflictes d'Interès (DACI), verificació del contingut de les DACI amb la informació procedent d'altres fonts (ARACHNE, bases de dades, informació interna, fonts de dades obertes o mitjans de comunicació) quan sigui procedent, i descriure de manera detallada els procediments per abordar possibles casos de conflictes d'interessos.
S.I. 8.1	Incompliment dels deures d'informació i comunicació del suport del MRR a les mesures finançades.	Elaborar i distribuir entre tot el personal involucrat en la gestió d'activitats finançades pel MRR un manual breu relatiu a les obligacions de publicitat del procediment.

3.2 Contractació

A l'àrea de contractació administrativa, una vegada realitzat l'estudi proposat, en relació amb les diverses fases i pràctiques relacionades amb la tramitació dels expedients de contractació, podem assenyalar les conclusions següents:

Primera. Des d'una visió general de tot l'iter de la contractació, el risc brut que predomina s'engloba clarament entre baix i molt baix, la qual cosa ens permet afirmar que, sense perjudici que sempre hi hagi marge per a la millora, la nostra activitat en aquest sentit compleix amb les exigències legals, lligades a la transparència i a les bones pràctiques de la contractació.

Segona. Els àmbits que mostren més fortalesa en la gestió són els que depenen directament de l'activitat del servei de contractació i, en sentit contrari, els que presenten més riscos són difícilment controlables, com per exemple la col·lusió entre licitadors. Resulta important destacar que un dels ítems més mal valorats (presentació d'una única oferta o nombre de licitadors anormalment baix) ha tingut un impacte especial el darrer any i això ha tingut a veure directament amb els problemes derivats de la guerra d'Ucraïna, així com amb la volatilitat dels preus de les matèries primeres. En aquest sentit, hem registrat també que la licitació d'algunes obres/instal·lacions ha quedat deserta.

Tercera. El Servei de Contractació treballa en connexió directa amb altres serveis de la Universitat que complementen la seva activitat, entre els quals destaquen el de patrimoni i el Servei Tècnic d'Infraestructures. En aquest sentit, cal destacar que són els que efectuen la majoria de controls de l'activitat no estrictament administrativa relacionada amb la tramitació dels contractes: la supervisió de l'activitat dels contractistes/adjudicatariis, els informes de selecció i propostes, així com la justificació de la despesa i l'abonament del preu.

Quarta. Tenint en compte el que preveu el punt anterior, hi ha un control suplementari, de tancament, que fiscalitza tota l'activitat administrativa en conjunt, i que és dut a terme a través del Servei d'Intervenció.

La conclusió final del treball és que el servei de contractació de la Universitat té pràcticament tots els controls necessaris plantejats en el document i els aplica en tots els expedients que impulsa, i procura que la seva activitat sigui transparent, sempre reflectida en la plataforma de contractació administrativa, amb procediments completament tractables i conformes a la llei de contractes del sector públic i a la resta de normativa que li és d'aplicació.

	Indicador de risc	Descripció del control proposat
C.R. 2.1	Possibles acords entre els licitadors en complicitat amb empreses interrelacionades o vinculades o mitjançant la introducció de «proveïdors fantasma».	Comprovar l'existència o no de vinculació empresarial entre les empreses licitadores / directius, propietaris, etc.) mitjançant fonts de dades obertes o altres bases de dades.

3.3 Convenis

La Universitat de les Illes Balears té una llarga tradició en la tramitació i signatura de convenis amb altres administracions o amb altres entitats. A més, té, al nostre parer, un gran avantatge pel que fa a aquesta tramitació i les garanties que pot inspirar a l'hora de valorar el risc de frau, i és el fet que es tramita, des de fa molts anys, de manera centralitzada, des de la Secretaria General, per la qual cosa és molt més senzill controlar qualsevol possible risc relacionat amb la tramitació d'aquests convenis.

Malgrat això, no estam exempts de riscos, un cop valorats amb els criteris exigents dels Fons Next Generation. Per això, hem detectat fins a cinc possibles riscos per als quals es proposen els controls corresponents; voldríem destacar el fet de fiscalitzar prèviament els convenis que econòmicament superin un llindar que es determini, i el fet més recent i extret de la mateixa tramitació dels Fons Next

Universitat
de les Illes Balears

Unión Europea

Generation de fer signar un «Document d’Absència de Conflicte d’Interès» (DACI) per part dels proponents dels convenis.

En resum, els indicadors de risc identificats i els controls proposats per a cada un són els següents:

	Indicador de risc	Descripció del control
CV.I. 2.5	Falta de realització de les actuacions objecte del conveni sense causa justificada o falta de liquidació de les aportacions financeres.	Sotmetre a fiscalització prèvia la liquidació dels convenis d'import superior al llindar que es determini.
CV.C. 3.1 / 3.2	Indicis de l'existència d'alguna vinculació entre les parts signants del conveni. / Convenis recurrents.	Es proposa la signatura d'un «Document d'Absència de Conflicte d'Interessos» (DACI) per part del proponent del conveni.
CV.I. 6.1	Incompliment dels deures d'informació i comunicació del suport del MRR a les mesures finançades.	Elaborar i distribuir entre tot el personal involucrat en la gestió d'activitats finançades pel MRR un manual breu relatiu a les obligacions de publicitat del procediment.
CV.I. 7.2	Incompliment de l'obligació de conservació dels documents.	Verificar l'establiment d'un mecanisme que permeti complir amb l'obligació de conservar els documents en els terminis i formats assenyalats a l'article 132 del Reglament financer (5 anys a partir de l'operació, 3 anys si el finançament no supera els 60.000 euros), previst a l'article 22.2 f) del Reglament (UE) núm. 241/2021.
CV.I. 7.3	No es garanteix el compromís de sotmetre's als controls dels organismes europeus per part dels perceptors finals.	Verificar el compromís exprés dels perceptors finals dels fons, i altres persones i entitats que intervinguin en la seva aplicació, a sotmetre's als controls dels organismes europeus (Comissió Europea, Oficina Europea de Lluita contra el Fraude, Tribunal de Comptes Europeu i Fiscalia Europea).

3.4 Mitjans propis

La tramitació dels encàrrecs a mitjans propis és quelcom recent a la Universitat. De fet, fins l'any 2019 només teníem un mitjà propi: la Fundació Universitat Empresa (FUE), mentre que el 2019 s'incorporà SIGMA com a mitjà propi de la UIB.

Aquest fet fa que l'experiència en la tramitació d'aquests sistemes de contractació no sigui gaire, i que a l'hora de fer l'informe d'autoavaluació es detectin alguns indicadors de risc per als quals creiem necessari que es posi un control per minimitzar-lo.

A la Universitat, els encàrrecs de gestió es troben regulats a l'article 31 de les normes d'execució pressupostària dels pressuposts vigents de la UIB per a 2023. Malgrat això, un cop vistos els requeriments de control que s'exigeixen en la tramitació dels fons Next Generation, s'ha pogut comprovar que aquesta regulació s'ha de completar. Actualment, es regula la competència (fins a 50.000 euros, la vicerectora d'Innovació; els encàrrecs de més quantia, el Consell de Direcció), però manca regular quins són els requisits i la tramitació específica de cada encàrrec. De fet, en el mateix article 31 se n'encarreguen alguns d'habituals a la FUEIB, mentre que la resta es deixen a una resolució específica.

Per mirar de resoldre aquests extrems, hem identificat nou riscos per als quals proposam fins a sis controls específics que es relacionen a continuació i entre els quals, per la seva importància, volem destacar la regulació més específica dels procediments interns que han d'establir les competències, requisits, funcions i actuacions en les diferents fases de l'encàrrec, o el fet de proposar la fiscalització prèvia dels encàrrecs que passin un llindar econòmic a definir.

El document que ha de sustentar aquests controls podria ser un acord executiu o normatiu específic o un apartat a les normes d'execució.

En resum, els indicadors de risc identificats i els controls proposats per a cada un d'aquests són els següents:

	Indicador de risc	Descripció del control proposat
MP.I. 1.1	Inexistència de procediments per dur a terme els encàrrecs a mitjans propis.	Disposar de procediments interns que estableixin competències, requisits, funcions i actuacions en les diferents fases de l'encàrrec a mitjans propis, i verificar-ne el compliment. Sotmetre a fiscalització prèvia la formalització d'encàrrecs a mitjans propis a partir del lliurar que es determini.
MP.I. 1.2	Justificació insuficient del recurs a l'encàrrec al mitjà propi.	
MP.I. 1.3	Es duen a terme activitats similars de manera paral·lela amb recursos propis o activitats recurrents que es repeteixen cada any.	
MP.I. 1.4	Hi ha una existència clara de recursos infrautilitzats que podrien destinar-se als projectes o actuacions inclosos a l'encàrrec al mitjà propi.	
MP.R4	Aplicació incorrecta de les tarifes i costos.	Sotmetre a fiscalització prèvia la formalització d'encàrrecs a mitjans propis a partir del lliurar que es determini.
MP.R5	Incompliment dels límits de subcontractació i limitació de concurrència.	Sotmetre a fiscalització prèvia la formalització d'encàrrecs a mitjans propis a partir del lliurar que es determini.
MP.I. 5.2	Les activitats subcontractades superen el límit del 50 per cent de l'encàrrec.	Preveure una clàusula en l'encàrrec que obligui a informar de les subcontractacions que es prevegin dur a terme, especificar l'import i el proveïdor destinatari d'aquesta subcontractació.
MP.I. 6.2	No hi ha entrega dels productes o no es fa el servei, totalment o parcial.	Establir, per part de l'entitat que realitza l'encàrrec, mecanismes de seguiment i control de l'execució de l'encàrrec d'acord amb el que

		preveuen les prescripcions tècniques. Sotmetre a fiscalització prèvia la liquidació dels encàrrecs superiors al llindar que es determini.
MP.I. 8.3	No es garanteix el compromís de sotmetre's als controls dels organismes europeus per part dels perceptors finals.	Cal disposar en el document de formalització de l'encàrrec el compromís explícit del mitjà propi, i de les altres persones i entitats que hi intervinguin, a sotmetre's als controls dels organismes europeus (Comissió Europea, Oficina Europea de Lluita contra el Fraude, Tribunal de Comptes Europeu i Fiscalia Europea).

CONCLUSIONS

1. En general, l'exposició al risc de frau que té la Universitat de les Illes Balears és baix i, per tant, resulta admissible o acceptable gràcies, principalment, als controls atenuants que hi ha, entre els quals destaca, evidentment, la figura de la Intervenció, una estructura implementada a la Universitat després de la recomanació insistent de la Sindicatura.
2. Malgrat això, el risc zero no existeix i, per aquest motiu, es proposa de revisar alguns dels procediments per minimitzar els riscos hipotètics, en línia amb el que recomana la Unió Europea.
3. Entre aquestes mesures a aplicar volem remarcar el fet d'ampliar la fiscalització prèvia a procediments que fins ara no en tenien, com a convenis i encàrrecs a mitjans propis a partir d'un llindar econòmic.
4. Finalment, el Pla antifrau de la UIB preveu que: *«L'avaluació de risc es revisarà de forma periòdica, biennalment o anualment, segons el risc de frau i, en tot cas, quan s'hagi detectat algun cas de frau o hi hagi canvis significatius en els procediments o en el personal, amb l'objectiu de reduir el risc residual a un nivell acceptable.»*

A partir d'aquest precepte, recomanem que en el període de dos anys es torni a fer l'autoavaluació per bé que instam a comprovar l'efectivitat de les mesures proposades durant aquest període.

Palma,

ALCOVER
ORDINAS
ANDRES - DNI [REDACTED]
[REDACTED]
Firmado digitalmente por
ALCOVER ORDINAS
ANDRES - DNI
[REDACTED]
07:27:37 +02'00'

Firmado por REYNES VIVES
J [REDACTED] - DNI
* [REDACTED]
2 [REDACTED] n
certificado emitido por AC

RIBAS
MEDINA
JAIME - DNI [REDACTED]
[REDACTED]
Firmado digitalmente por
RIBAS MEDINA
JAIME - DNI
[REDACTED]
13:54:41 +02'00'

HORRACH
MUNAR
MIGUEL - DNI [REDACTED]
[REDACTED]
Firmado digitalmente
por HORRACH
MUNAR MIGUEL - DNI
[REDACTED]
11:10:31 +02'00'